

Vizet az ipartól

Nem, nem kedves olvasó: nem a szerző tévedése és nem nyomdaihiba a fenti cím: nem vizet az ipartól, hanem az ipartól vizet az egész gazdaságnak. Így írtuk, így gondoljuk. Igen, nemcsak versenyképes termékeket, a költségvetés gyarapítását, hanem még vizet is várhatunk a gyáraktól, ha csak egy kicsivel is korszerűbben, jobban gazdálkodnak, annyi fontos nyersanyag és az energia mellett még az életvíz is.

Hogyan lehetséges ez? Nos, természetesen nem úgy, hogy például a Dunai Vasmű, vagy valamelyik vegyikombinát, esetleg villamos erőmű (a kohászat, a villamosenergia-termelés és a vegyipar legnagyobb vízfogyasztói a gazdaságnak, különösen az erőművek) munkásai neki állnak megszokott feladataik mellett vizet keresni, kuttakot fúrni. Hanem inkább azzal „adhathatnak” szinte tengernyi az egyre értékessebb vízből, ha nem „állnak” oda a „kutakhoz” minduntalan, nem állják el a „forrást” — hazánk esetében főleg és szinte kizárólag a folyókat — a többiek előtt.

Hazánkban az ipar által felhasznált víz, de általában vízkészleteink, (gyakorlatilag a folyóink, mert ezeken kívül számottevő más forrás alig akad) túnyomó része, 90—95 százalékát „import”, hiszen külföldön érnek. S bizony mi, általában pazarló módon banunk ezzel az értékes importanyaggal is. Pazarlón azért, mert csak egyetlen egyszer merítünk belőle, s aztán engedjük kifolyni az országból, ahelyett, hogy megfogtatnánk, megdolgoztatnánk, újra és újra, minden cseppet, s csak azután adnánk túl rajta.

Nem az a pazarlás tehát, ha esetleg kertjeinket öntözzük, amikor alacsony a vízár: még csak az sem a legnagyobb, ha rontjuk folyóvizeink minőségét, mert erősen szennyezzük azokat, hanem az, hogy egész egyszerűen nem használjuk ki eléggé a vízkészletet, amíg azok a rendelkezésünkre állnak.

A vizek jobb hatásfokú kihasználásának csak az egyik lehetséges változata az, amiről például legutóbb, az országgyűlés előtt a vízügyi államtitkár is beszélt, nevezetesen, hogy a közeli jövőben megépül majd a gabcsikóvá—nagygyőri vízellátás. Tehát, hogy villamos energiát termeltek majd a Dunával, miként a Tiszát is már korábban befogták

erre a szakemberek, az Alföld öntözését is szolgálva együtt. Ez — duzzasztani a folyókat, vízellátást emelni — csak az egyik lehetőség a vizek hatékonyabb felhasználásához.

A másik az újabb, korszerűbb, az, ha a gyárparban és az erőművekben is átállnak a vízforgató, vízziszonyerő módszerekre, a folyók általánosan „melegese”, szippolozása helyett. Tehát, ha az úgynevezett vízforgató, vízziszonyerő technika széles körben elterjed.

E technika alkalmazásában nagy lehetőségek rejlenek. Nemrégiben például a Borsodi Vegyikombinát — mert Borsodban már nem volt több viz a Sajóban, Bodvában, amit az új PVC-üzemhez felhasználhattak volna — vízforgatómű építését határozták el. Ezzel a kombinált frissvíz-igénye a korábbi évek szükségleteihez képest is jelentősen csökken. A BVK, ha nem határozza el az új technika alkalmazását, több mint 200 ezer köbméter napi vízigény nyel állt volna a vízben szegény Borsod közepén. Vízvisszanyerő művel napi 85 ezer köbméter friss vízzel boldogul.

Ugyanis az egyszer betáplált vizet az új módszer segítségével nyolcszor-tízszer is felhasználhatják, visszavezethetik a termelésbe és friss viz ezentúl csak a vízpótláshoz kell, ahelyett, ami elpárolog, vagy elszivárog, vagy nagyon „megöregszik”.

Belátható, mennyire nem mindegy, ha ugyanazt a köbméter vizet egy gyár egyszer vagy tízszer használja fel, mielőtt visszajuttatná a folyókba. S most jön a jövendő. Ha tízszer használja ugyanazt a köbmétert, akkor tízszer kevesebbet enged vissza a folyóba, tízszer kisebb lesz a szennyezett „víztermelés” (hiszen az élővíz tisztasága szempontjából csak a gyárból kilépő szennyezett viz számít ártalomnak), ha tízszer kevesebbet szennyez a gyár, akkor kisebb kapacitású szennyvíztisztító mű is elég lesz a vállalatnak ahhoz, hogy ne ártsan az országnak — s ez tízszer olcsóbb.

A víz forgatása tehát nemcsak lényegesen takarékosabb vízfelhasználást eredményez (vagyis azt, hogy jut másoknak is), hanem jobb vízminőséget is. A vízforgató művek építése pedig, általában 50—150 százalékkal már eleve olcsóbb, mint a szennyvíztisztítóé.

Sajnos, ha vállalatok egyelőre még csak alig-alig választják ezt a mindenki számára egyaránt hasznosabb, racionalisabb vízgazdálkodást, valószínűleg azért, mert eddig még mindig kaptak vizet — szinte ingyen.

Az ország frissvíz-készlete évi 7—7,5 milliárd köbméter, az ipar szükséglete 10 év múlva, ha a mai fejlődési tempót számítjuk 9—10 milliárd köbméter lesz. Mászól: 10 év múlva az ipar annyi vizet igényel majd, amennyi be sem folyik az országba, s akkor hol van még a mezőgazdaság és a lakosság.

Vízforgató technika alkalmazásán azonban, a szükséglet általában harmadára csökkenthető, tehát 10 év múlva csak 3 milliárd köbméter friss vizet „vételezne” az ipar a folyókból, ha fokozatosan a BVK példájára vízforgató technológiára térnénk át mindenütt. Ha ezt nem tesszük, félő, hogy a 90-es évek felé „aszályos” évek jönnek az ipari termelésbe is. Ezt kellene megakadályozni a szükséges intézkedésekkel.

Gerecsér Ferenc

Változó körülmények a szegedi járásban

Aki ritkán keresi fel a szegedi járás községeit, annak is feltűnik a fejlődés. Ha belép egy házba, észre veszi, hogy a falusi otthonok komfortfokozata nagyon sok helyen megközelíti a városi lakásokat. De látva a kommunális fejlesztéseket, az ellátás, a kereskedelem helyzetét és még nagyon sok mindent, elmondható, hogy a községek életének változása meggyújtó a legtöbb helyen. A helyi erő, lehetőségek felhasználása néhány község kivételével dicséretes. A kivételekre pedig elsősorban az jellemző, hogy a községfejlesztés útjára lassult, elsősorban a befejezetlen beruházások és a pénzeszközök elégtelen felhasználása miatt.

Valamikor azt jósolták, hogy a Szeged környéki települések a város árnyékában nem kapnak levegőt, gyorsan csökken majd a lakosság száma. Mások az ellenkezőjét állították, soha nem tapasztalt felületet teleltekkel. Ezek a vélemények hamisnak bizonyultak, mert a járás lakossága 1973-hoz képest csak 1,6 százalékkal csökkent, és ez is az urbanizálódás számlájára írható. A jelenség természetes és elfo-

gadható. Persze a rétegződés, a foglalkoztatottság megváltozása az elköltözésnél nagyobb arányú. Az iparban dolgozók száma 8,4 százalékkal, a kereskedelemben pedig 11,2 százalékkal emelkedett. De látva a kommunális fejlesztéseket, az ellátás, a kereskedelem helyzetét és még nagyon sok mindent, elmondható, hogy a községek életének változása meggyújtó a legtöbb helyen.

Elsősorban a tanya népessége fogyott, mert 1971 óta 1517 tanyát hagytak el, romlottak le, vagy adtak el — és egy érdekes jelenségnek is tanúj lehetünk. A „hobby-tanya-mozgalom” ezen a területen a legerősebb. A szegediek megveszik az öreg épületeket, megjavítják, s hétvégi háznak használják. A tanyaokról nemcsak a városba, hanem a községekbe is nagyarányú a beköltözés. Többek között bizonyítja ezt az építkezések magas száma. A járás területén a IV. ötéves tervben 135 százaléka teljesítették a lakásépítést (nyilvánvaló, hogy ezen a vidéken nem az állami célcsoportok, hanem a magánérvés lakásépítés a jelentős). A felfutás is kitűnő ebben a tervidőszakban. Tavaly például a tervezett 433 lakás helyett 722 készült el. És

nem akármilyen otthonok ezek, az átlag alapterületük 82,4 négyzetméter, mindezt van villany, a legtöbb helyre a vizet is bevezették. A tanácsoknak elsősorban az a gondjuk, a nagy építési kedv miatt nem tudnak elegendő közművesítési teltet biztosítani. Ez persze akadályozza a község fejlődését is. Sajnos a tanácsok nem mindenütt bírkóznak meg sikeresen a gazdasági feladataikkal. Nagyon sok helyen nem készítették elő megfelelően a beruházásokat és határozatlanok voltak a fejlesztésre alkalmas területek kijelölésében is.

Gondot jelent az irányított testületnek, hogy az elképzelések megvalósításához nincs elegendő kivitelező vállalat és magánüzemelés. A szolgáltatóknál is érződik — hiányoznak a szakemberek. Hiány van fodrászból, szabóból, cipész-ből, vívezeték-, villanyszerelőből. Szeged vonzókörzetében az emberek igényesek, és ha valamit nem kapnak meg, vagy nem tudnak elvégezni, megcsináltatni, inkább betutálnak a városba. Így 400 forinttal alacsonyabb az egy lakosra jutó kereskedelmi forgalom értéke, a megye többi járásának átlagánál. Bár az utóbbi időben egyre kevesebbet panaszkodhatnak a kereskedelemre. Kistéleken és Mórhalmon olyan árúház működik, amely felveheti a versenyt a szegedivel. Az elmúlt öt év alatt megközelítően 4 ezer négyzetméter alapterülettel bővült a járás bolthálózata.

A bölcsődei ellátottság is alacsonyabb a megye községeinek átlagszínvonalánál. A községek együttesében van csupán bölcsőde. A férőhelykihasználás 108 százalékos. Ugyanez vonatkozik az óvodákra is. Igaz, egyik helyen zsúfoltak, másutt üresek a gyermekintézmények. Különösen ott lenne igény óvodára és bölcsődére — mint Ulles, Bordány, Domaszék, Zákány-szék —, ahonnan sok nő jár be dolgozni Szegedre. Persze az érintett községek lakói segíthetnének magukon. Egyre több az üres lányai iskola — most már 41-et tartanak számon, nagy részüket nem tudják mire használni —, és anyagukból társadalmi munkával pótolni lehetne a hiányzó intézményeket. A községek annál inkább élhetnek azzal a lehetőséggel, hiszen a társadalmi összefogásban évek óta nem jeleskedik a járás.

A jelenleg működő 70 iskolából 43 külterületi, kislétszámú, csak egy-két tanterme van. A belterületen az iskolák zsúfoltak és egy-egy osztályteremre néhol 40—60 tanuló is jut. A községek a jó együttműködéssel nagyon sokat segíthetnek egymásnak, hogy az áldatlan állapotokon enyhítsenek. Az iskoláink kedvezőbb az egészségügyi helyzete. A községekben 34 általános, 3 gyermekszakorvos és 14 fogszakorvosi körzet működik. Ebben a tervidőszakban új orvosi rendelőket és tanácsadókat épülnek. Megkezdik a zombói és a ruzsai egészségház építését.

Mire telik a községek erejéből? Hosszasan lehetne tovább sorolni a számokat, eredményeket, de amit mindenki észrevehet: hogy évről évre változik a községek arculata, összkomfortosabb, kényelmesebb az életük az embereknek. Azonban felvetődik a kérdés, telne-e többre a községek erejéből? Talán jobban kihasználják a lehetőségeket, ha a járás és Szeged együttműködése még szorosabb lenne.

Halász Miklós

Családi események

II. kerület
Gizellának Tamás Valter, Konczai Józsefné és Bolla Klára Piroskának Diána, Folyák Andrásnak és Gordos Zsuzsannának András, Kiss Józsefné és Török Teréznek József, Börsösk Istvánnak és Szabó Juliannának Zsuzsanna Judit, Tusná Béla Emőnek és Ellet Mária Annának Mariann Dóra, dr. Nánai Lászlónak és Takács Miklósának Katalin, Börsök Károly Lajos és Kiri Mária Etelka, Tóth Gábor és Majzik Rozália, Horváth Csaba és Juhász Márta Agnes, Kiss László Zoltán és Hegyes Edit, Makra Sándor és Szabó Ida Gizella, Mészáros Mihály és Kovács Mária, Czímber Tibor és Nagy Anna Julianna, Dankó György és Nagy Éva, Károlyi Tamás István és Papp Agnes Márta, Kalmár Jenő és Csönka Ibolya Angéla, Saja Sándor és Oláh Anna házasságok kötődtek.

III. kerület
Szedeg: Kecskés Andrásnak és Kozák Éva Iónának Marianna Klaua, Szakáll Árpád Andrisnak és Nagy Mária Juliannának Krisztina, Tombácz Jánosnak és Csordás Erzsébetnek Attila, Veres Ferencnek és Szűcs Mária Mária, Szűcs Sándornak és Kalmár Gizellának Sándor, Tanács Lászlónak és Nemeth Irén Ibolyának Zoltán, Börsök Zolt Józsefné és Pósa Evának Levente, Gera Irénnek és Rabi Agnes Mária Mária, Losonczi Jere miénk Ferencnek és Békési Iónának Attila, Plesz Józsefné és Horváth Juliannának Szilvia, Sándor Istvánnak és Mahovics Erzsébetnek Zolt, Kovács Zoltánnak és Solyom Rozáliának Apollonia, Kadnár Emil Mihálynek és Mata Katalin Agnesnek Ildikó, Lukács Istvánnak és Benke Iona Viktoriának Szilvia, Mészáros Sándornak és Rácz Mária Gábor, Vigh Jánosnak és Bánfi Mária Magdolnának Zoltán, Rácz Péternek és Horváth Annának Edikó, Gyulács Lászlónak és Barri Etelkának Adrienn nevű gyermekek születtek.

HALÁLOZÁS
I. kerület
Szedeg: Csikós György Sándor, Zádori Jánosné Nyári Erzsébet, Kiss Gábor, Bálint Pálné Ruzsa Veronika, Király József, Rózsa Imréné Orbán Veronika, Szóti Jánosné Gyovai Bodák Viktória, Jaroš Jenőné Baubner Julianna, Kovács Ferenc Krim Veronika, Berkecz-Varga Sándor, Biró Judit, Kosz Gergely, Horváth József, Tercsánszky Jánosné Rádi Iona, Kuchta Béláné Veigel Róza Erzsébet, Várnai Miklósné Szepes Klára Mária, Tóth Józsefné Olajos Erzsébet, Benedek Lajos, Katona Lászlóné Otóti Rózsa meghalt.

II. kerület
Szedeg: Kály Istvánné Bakó Julianna, dr. Benedek Zoltán, Turcsok Zoltán Lajos, Labancz Jánosné György Franciska meghalt.

III. kerület
Szedeg: Szabó Gyula, dr. Antal Albiné dr. Bérés Éva, Szabó Mihály, Balog Antélné Kalmar Iona, Schmidt Józsefné Komlóssy Olga, Oláh Andrási Gyarmati János, Kocsis László, Király László, Csönka Piroška, Strang Frigyes Ernő, Gábor Istvánné Irén Csorba István, Kopasz István, Kémény Sándorné Máté Margit, Keleccsi Vilmosné Helmberger Etelka, Pikóli Béla Mihály meghalt.

HÁZASSÁG

I. kerület
Szedeg: Sánta Sándor és Száraz Jozefa Klára, Makc László és Vlasics Sarolta Magdolna, David Gábor Csörgy és Matuz Edit, Veres György és Nagy Zsuzsanna, Nagy József és Szekeres Rozália, Csabai János és Könya Iona, Meleg János és Bálint Szilvia Piroška, Ramotal Jenő és Páinkó Iona, Wittmann Sándor József és Imre Gyöngyi Rozália, Szabó János és Tar Piroška, Szekeres Imre és Szabó Mária, Seres Péter Pál és Temesvári Erzsébet, Ács Zoltán Tibor és Doroszlav Zsuzsanna, Szabó Gábor és Tordal Margit, Dongó István András és Hajnal Edit, dr. Sarkányi János Lőrinc és Farkas Judit Piroška, Leiner József és Juhász Julianna Katalin, Börsök Károly Lajos és Kiri Mária Etelka, Tóth Gábor és Majzik Rozália, Horváth Csaba és Juhász Márta Agnes, Kiss László Zoltán és Hegyes Edit, Makra Sándor és Szabó Ida Gizella, Mészáros Mihály és Kovács Mária, Czímber Tibor és Nagy Anna Julianna, Dankó György és Nagy Éva, Károlyi Tamás István és Papp Agnes Márta, Kalmár Jenő és Csönka Ibolya Angéla, Saja Sándor és Oláh Anna házasságok kötődtek.

II. kerület
Szedeg: Szabó István és Földesi Iona, Czabán László Béla és Szalai Rozália, Keresztés László és Adámka Mária, Köhámi István és Erki Lenke, Kányai József és Fridrik Mária, Lakatos László és Kolozsi Iona Julianna, Rajnai Jenő és Drága Márta, Kocsispéter Zoltán és Bai Franciska, Terhes Lajos és Kiszner Julianna, Ungi Péter és Gyömbér Mária, Náduvvari János és Márton Anna házasságok kötődtek.

SZÜLETÉS
I. kerület
Szedeg: Módra István Antalanak és Kiri Rozália Katalinnak Tamás, dr. Szilgyi István Antalanak és dr. Juhász Erzsébetnek Erzsébet, Bogár Imrénének és Rózsa Iónának Agnes, Madarász Jánosnak és Gyulács Erzsébetnek László, Drubina József Pálnak és Kaliczka Aranka Mária Annának Attila, Csabai János Károlynak és Csikós Erzsébetnek Kinga, Dekány Péternek és Vidai-Szűcs Etelka Annának Gábor, Andraček Tibornak és Pécsi Ibolya Juditnak Roland Tibor, Szepesvári József Jenőnek és Herke Erika Magdolnának Borbála Erika, Temesvári Lajosnak és Rehák Agnesnek Agnes, Fábrián Jánosnak és Turkus Mária Annának Anett, Hegyközi Antalanak és Fülöp Piroskának Gábor, Arva Istvánnak és Horváth Zsuzsannának Zoltán István, Kulai Imrénék és Bonga Iónának Mária Erika, Teléki Imrénék és Hegedűs Mária Erzsébetnek Krisztina, Marácz Mihály Ferencnek és Szabó Irénnek Gábor, Bartos Ernőnek és Piszker Mária Margitnak Ernő Ildikó, Révész András Györgynek és Kovács Evának András, Fülöp Józsefné és Kovács Erzsébet Piroskának Krisztina, Makra Istvánnak és Engl Iona Rozáliának Mária, Szabó Gyula Józsefné és Szellai Mária Annának Gyula és Zoltán Istvánnak és Bódi Katalinnak Zoltán István, Ördög Jánosnak és Kapan-Tóth György Ibolyának Anita, Skell Tibor Frigyesnek és Györfi Magdolna Erzsébetnek Szabolcs, Hevesi Ferencnek és Bagány

Kazanlakai levendula

Géppel takarítják be

Bulgáriában nagy hagyományai vannak a levendula-termesztésnek. Az illóolaj tartalmú növényt ma már nagyüzemi módszerekkel termesztik.

A dél-bulgáriai Kazanlak mezőgazdasági kutatóintézetben új, bő termő levendula-fajtákat nemesítettek, amelyek különböző időben virágoznak. Ez lehetővé teszi a betakarítási időszak meghosszabbítását, a feldolgozóipar folyamatos ellátását.

Az új levendulafajták rendkívül alkalmasak a gépi művelésre és betakarításra. Egy hektár levendula terméséből 60—100 kilogramm értékes olaj préselhető, s így egy-egy hektárról mintegy 2000 leva a tiszta jövedelem.

A kutatóintézetben nem csupán a termesztés feltételeit megjavító kísérleteket folytatnak. Új technológiák, gépek kialakításán is fáradoznak; új betakarító gépet

szekesztettek, és tökéletesítették a levendulalapántázás gépesítését is.

Bulgária ma — Franciaországot is megelőzve — a világ első levendulalajtermelő országa. A termőterületet 1980-ig — tervek szerint — egyharmaddal növelik.

Gas-14

A Gorkijban működő autógyár most készíti elő a *Csajka* gépkocsi új változatának, a „Gas-14”-nek a sorozatgyártását. A tervek szerint még idén megindul a „Gas-14” gyártása. Az új típus 8 hengeres motorjának teljesítménye 220 lóerő, óránkénti legnagyobb sebessége 175 kilométer.